

1.

Krajcsóné Kraszkó Ilona – Tóth János: A hallgatói rekrutáció és társadalmi háttér

Abstract

The aim of the study was to reveal the main parameters of the social-cultural background of the focus group of students. The results showed that the proportion of the sex of the students was about the same. Studied by counties of the residence of the students SZIE covered the whole country, however the organizational units provided a more heterogeneous picture, the area they covered regarding their students was significantly narrower than in case of overall SZIE. On the whole the age level of the students is young, with the average years of about 31. It is proved to be more valuable regarding the fact that in case of the six faculties the average age level is lower than the total average with relatively low deviation. Higher average age level can be witnessed in case of three faculties, but in this case the relative value of deviation is significantly higher. When defining the content structure of the education, a significant starting point is the type of high school of the students. This information shows that the higher proportion of students is from grammar schools but the proportion of those graduated in technical colleges is significant as well, however the latter group received a dissimilar quality of education. The data also indicates the continuous effect of the two tier education system on the graduated students and the fact that however the full-time education dominates, a slight growth of the number of correspondent students is recorded.

Key words: enrolment area, average age, high school type, two tier education system, course

---

Krajcsóné Kraszkó Ilona, Szent István Egyetem Gazdasági Kar, főiskolai docens,
krajcsone.kraszko.ilona@gk.szie.hu

Tóth János, Szent István Egyetem Gazdasági Kar, hivatalvezető, toth.janos@gk.szie.hu

Bevezetés

A hallgatói vélemény – mint a felsőoktatásban végzett munka minőségéről értékelést adó legfontosabb vélemény –, rendkívül fontos eleme a felsőoktatás minőségbiztosításának. Ezek megvalósítását a fejlett világban, a jogszabályi környezet is előírja. Ezek keretében több megkérdés, kérdőíves felmérés történt a hallgatók körében, így a végzett hallgatók körében is. Tanulmányunkban a választ adó hallgatók társadalmi, kulturális hátterét, az ezt alátámasztó összetételét vettük górcső alá.

Ennek keretében vizsgáljuk a választ adók végzésének idejét, a végzetek összetételét, különböző szempontok szerint. Ez kiterjed többek között a nem, a lakóhely, a középiskola típusa, a képzés tagozata kérdésekre.

A rendelkezésre álló adatok közül a 2011. tavaszi felmérés adatait dolgoztuk fel többféle aspektusból.

A válaszadók lakóhelye

A választ adó összes hallgató több mint 50%-a két megyéből – Békés és Pest –, és Budapestről kerül ki a SZIE egészére vonatkozóan. Ezen belül is különösen magasnak tekinthető a

budapesti lakóhellyel rendelkezők aránya, a közel 30%-os megoszlással. A két említett megye 13-13% körüli aránnyal rendelkezik, az összes választ adó között. Az ország minden megyéjéből van hallgatója a SZIE-nek – azaz országos beiskolázási körzettel rendelkezik –, de az említett két megye kivételével mindenütt alacsonyabb az arány a választ adók 10%-ánál. Három megyében találunk 5% feletti megoszlást, ezek a képző helyek valamelyikéhez földrajzilag közel találhatóak, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az 5%-ot meghaladó megoszlással rendelkezik.

A nemek szerinti adatokban hasonló tendencia figyelhető meg. Egy említésre méltó eltérés tapasztalható, mégpedig az, hogy Békés megyéből a férfi választ adók aránya a negyedik helyre szorul a megyék rangsorában, ebből értelemszerűen következik az, hogy ebből a megyéből a női választ adók aránya lényegesen magasabb, mint az együttes aránya ennek a megyének. Ez természetesen azzal magyarázható, hogy Békés megye képző helyein inkább a „nőies” pályák szakembereinek képzése folyik, elsősorban a pedagógus

1. táblázat A választ adó hallgatók adatai a lakóhely megyéje és nemek szerint a SZIE egészére

Megye	Férfi		Nő		Összesen	
	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)
Bács-Kiskun	16	7,4	14	3,4	30	4,8
Baranya	3	1,4	5	1,2	8	1,3
Békés	14	6,5	63	15,3	77	12,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	9	4,1	25	6,1	34	5,4
Budapest	68	31,3	117	28,5	185	29,5
Csongrád	12	5,5	21	5,1	33	5,3
Fejér	3	1,4	8	1,9	11	1,8
Győr-Moson-Sopron	2	0,9	5	1,2	7	1,1
Hajdú-Bihar	3	1,4	8	1,9	11	1,8
Heves	12	5,5	6	1,5	18	2,9
Jász-Nagykun-Szolnok	4	1,8	24	5,8	28	4,5
Komárom-Esztergom	2	0,9	9	2,2	11	1,8
Nógrád	3	1,4	6	1,5	9	1,4
Pest	36	16,6	51	12,4	87	13,9
Somogy	3	1,4	5	1,2	8	1,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	14	6,5	18	4,4	32	5,1
Tolna	2	0,9	2	0,5	4	0,6
Vas	2	0,9	4	1,0	6	1,0
Veszprém	4	1,8	14	3,4	18	2,9
Zala	5	2,3	6	1,5	11	1,8
Összesen	217	100,0	411	100,0	628	100,0

képzésre kell itt gondolnunk, majd ezt követően a gazdasági szakemberek képzésére.

A megyék területi elhelyezkedése szerint azt tudjuk leolvasni az adatokból, hogy a Dunántúl megyéiből választ adók aránya lényegesen alacsonyabb, mint a Duna másik oldaláról válaszolóké. Összesen 13,6% az ezekből a megyékből válaszolók aránya. Ezt természetes dolognak kell tartanunk, hiszen nyilvánvalóan, törekvés van a hallgatók részéről a lakó-

helyükhöz közelebb lévő képző intézmény választására.

Természetesen jelentős eltérés tapasztalható a választ adók lakóhely szerinti eloszlásában az egyes karok, intézetek között

A SZIE 10 önálló szervezeti egységéből egyedül a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar az, amelyik az ország minden megyéjéből rendelkezik választ adó hallgatóval, őt követi a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, amelyik 18 megyéből kapott vá-

laszt. Jóval lemarad ezen értékektől a többi egység, az Ybl Miklós Építéstudományi Kar válaszadói 15, míg a Gazdasági és a Gépészmérnöki Kar volt hallgatói 14 megyéből kerültek ki. A legalacsonyabb a Víz és Környezetgazdálkodási Kar válaszadói megyéinek száma, mindössze 6 megyéből kerülnek ki.

A szervezeti egységenkénti adatokra is igaz az, hogy a Dunántúlról elenyésző a válaszadók aránya, több olyan megye van ahonnan egyáltalán nincsen hallgatója az egyes karoknak, míg ahonnan van hallgató, ott is meglehetősen alacsony létszámban és arányban.

Általában elmondható a választ adó hallgatókról szervezeti egységenként is az, hogy Budapestet és Pest megyét jelölték meg lakóhelyként döntő részben, illetve a nem Gödöllői központtal működő egységeknél értelemszerűen a telephely megyéje bír meglehetősen nagy jelentőséggel.

Az Alkalmazott Bölcsészeti Kar beiskolázási körzetéről részletes elemzés található a tanulmánykötetben, így erre itt nem térünk ki.

Az Állatorvos-tudományi Kar választ adó hallgatóinál a budapesti választ adók rendelkeznek kimagas-

ló aránnyal (36,4%), míg a többi megye viszonylag kiegyenlített értékekkel szerepel, sajátos módon egyedül a SZIE összes szervezeti egysége közül. Ez nyilván azzal hozható összefüggésbe, hogy az országban egyedülálló szereppel bír a szakmában ez a képző hely.

Az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet a nem gödöllői székhellyel rendelkezők közül (Gyula a székhelye), ahol a legmagasabb a telephely megyéjéből érkezők aránya (41,2%), majd ezt követően nem Budapest következik a sorban, hanem Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 14,7%-os válaszadói aránnyal. Nyilván az ilyen típusú képzési lehetőségek indokolják ezeket az arányokat. Mivel a választ adók több mint 90%-a nő, ezért az ő válaszaik határozzák meg az együttes értékeket.

A Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar választ adó hallgatóinak közel 70%-a Budapestről és Pest megyéből kerülnek ki, ami mögött a kar hosszú múltja, a róla kialakult pozitív kép áll. Ebből a magas együttes arányból értelemszerűen következik az, hogy a többi megyéből meglehetősen alacsony a választ adók aránya, sok helyről járnak ide hallgatók, de

alacsony az arányuk külön-külön és együttesen is. A nemek közötti összehasonlításban egy területet kell kiemelnünk, ez Budapest, ahol a választ adó nők közel 50%-a ezt a települést jelölte meg lakóhelyének, míg a férfiaknál lényegesen alacsonyabb az innen kikerülő aránya, 35,6%, a kettő átlagaként adódik az együttes 45,6%.

A békéscsabai székhelyű Gazdasági Kar választ adói között is a legmagasabb arányban (hasonlóan az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézethez) a székhely megyéje adta a legmagasabb arányú választ adót (37,6%), majd a szomszéd megye Csongrád következik 16,5%-kal, a harmadik helyen budapesti választ adók állnak (11,0%). Még a szomszédos Bács-Kiskun megye rendelkezik meglehetősen magas, 9,2%-os válaszadói aránnyal. Mivel ezek a területek összesen 74,3%-ot adnak, ezért a fennmaradó területek aránya alacsony lesz, nincs közöttük 5% feletti megoszlás. A nemek közötti összehasonlításban 3 helyen tapasztalunk jelentős eltérést. Számottevően magasabb arányban jelöltek meg a férfiak lakóhelyet Bács-Kiskun és Csongrád megyében, mint a nők, míg Békés megyében a nőknél tapasztalható

lényegesen magasabb arány, mint a férfiaknál.

Hagyományosan gödöllői karnak tekinthetjük a Gépészmérnöki Kart, budapesti és pest megyei a választ adóknak közel 60%-a. Említést érdemel még Heves (8,1%) és Borsod-Abaúj-Zemplén megye (5,4%), a többi megye 5% alatti részesedésű. Mivel itt a választ adók közel 90%-a férfi, ezért az ő válaszaik gyakorlatilag egybeesnek, azaz meghatározzák a kar egészségre adott válaszokat.

A SZIE képzésében tradicionális, meghatározó jelleggel bíró Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar rendelkezik a legheterogénebb hallgatói állománnyal, a területi eloszlás tekintetében, ebből adódóan nem találunk olyan kiugró arányokat ezen a karon, mint amilyenekkel az előzőekben találkoztunk. E mögött nyilván az a tény húzódik meg, hogy viszonylag kevés helyen van az országban ilyen típusú, tradíciójú és színvonalú agrár képzés az országban, így vonzáskörzete országos. Mindössze 43,5% a budapesti és a pest megyei választ adók aránya, míg 5 olyan megyét találunk ahol 10% alatti, de 5%-ot meghaladó ez az arány. A fennmaradó 13 megyéből 5% alatti a

választ adók aránya. Nem tapasztalunk számottevő eltérést a férfiak és a nők válaszaiban.

A Pedagógiai Kar választ adói közül 35,5% a békés megyei lakóhelyet jelölte meg, jelentős még a budapesti lakóhelyet megjelölők aránya is (16,1%). A kar székhelyéhez Szarvashoz közel álló megyék viszonylag magas arányban rendelkeznek, ezek: Bács-Kiskun, Csongrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok megyék. Mivel itt a válaszadóknak kb. 90%-a nő, ezért az ő válaszaik határozzák meg a kar egészét.

Nagyon kevés válasz érkezett a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar volt hallgatói részéről (10 fő), ezért ezekből következtetést nem lehet levonni.

Az Ybl Miklós Építéstudományi Kar választ adó hallgatóiról szintén elmondható az, hogy Budapestről és Pest megyéből került ki a döntő részük (49,3 és 15,9%). Az itt végzett hallgatók fennmaradó része 13 megyéből került ki, ez a hányad meglehetősen egyenletes eloszlású, nincs közöttük 5% feletti megoszlású. A nemek közötti megoszlásban két súlyponti területen mutat némi eltérést az adatsor, a budapesti

választ adóknál a nők több mint 7% ponttal magasabb, míg a pest megyei választ adóknál a férfiak 13% pont feletti eltérés értékkel rendelkeznek. Ezek az értékek meghatározók az együttes mutató számára.

A választ adók életkora

A lakóhely megismerése után egy fontos információ a felmérésből az, hogy hány évesek, milyen korúak a választ adók. Erre először korcsoportos formában rendszerezett adatokból keressük választ.

A SZIE összesített adatait tekintve azt olvashatjuk le, hogy a legnagyobb hányadban a 26-30 év közöttiekkel találkozhatunk a választ adók között, 43,9% az összesített arány ebben a korcsoportban (2. táblázat). A férfi választ adók közül ebbe a korcsoportba magasabb arányuk tartozik (51,2%), mint a nők között (40%). Ebből természetesen az következik, hogy lesznek olyan korcsoportok, ahol fordított aránnyal fogunk találkozni. Ezt a fordított arányt a következő legmagasabb arányt mutató korcsoportnál máris tapasztaljuk, ez pedig a 25 év alattiak korcsoportja. Ezt az életkort a választ adó 701 hallgató 23,5%-a jelölte meg. Ezen belül a

2. táblázat A választ adó hallgatók adatai nemek és életkor szerint a SZIE egészében

Korcsoport	Férfi		Nő		Összesen	
	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)
25 éves vagy fiatalabb	48	19,5	117	25,7	165	23,5
26-30 év	126	51,2	182	40,0	308	43,9
31-35 év	30	12,2	44	9,7	74	10,6
36-40 év	23	9,3	36	7,9	59	8,4
41-45 év	2	0,8	33	7,3	35	5,0
46-50 év	10	4,1	28	6,2	38	5,4
51-55 év	4	1,6	9	2,0	13	1,9
56-60 év	1	0,4	5	1,1	6	0,9
61 éves vagy idősebb	2	0,8	1	0,2	3	0,4
Összesen	246	100,0	455	100,0	701	100,0

nők 25,7%-a ilyen életkorú, ami 6,2% ponttal magasabb, mint a férfiaké.

74 választ adó, azaz az összes választ adó 10,6%-a 31-35 éves korú. A választ adó férfiak 12,2%-a tartozik ebbe a korcsoportba, a nők esetében 2,5% ponttal alacsonyabb ez az arány. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy közel 80%-a a választ adó hallgatóknak 35 éves, vagy annál fiatalabb. Ezt a viszonylag fiatal korú válaszadói kört nyilván jelentősen befolyásolja az a dolog, hogy a megkérdezettek végzésének éve 2008 és 2010 volt, vagyis a közelmúlt. Azt pedig, mint hosszú ideje a felsőoktatásban dolgozók tapasztalatból tudjuk, hogy egyre fiatalabb korúak a képzésben részt vevő hallgatók. Ez alapvetően a nem nappali tagozaton tanulóakra igaz, illetve ott

jelenik meg markánsabban. Pozitívan ítélnéljük meg ezt a jelenséget – ami ma már tendenciának is nevezhető –, elsősorban pedagógiai szempontból, hiszen a fiatalabb korban végzett tanulás sokkal jobb hatékonyságú. Az is mellette szól, hogy ha fiatalabb korban szerzik meg a képzettséget, akkor ettől a fiatal kortól tudnak nagyobb értékalkotást végezni, lesznek hasznosabb tagjai a társadalomnak.

Iskolatípus – karok és nemek szerint

A beiskolázási, majd a képzési stratégiák kialakítása szempontjából nem közömbös az, hogy a hallgatók milyen típusú középiskolából kerülnek ki. Elsőként a karok és az iskolatípus közötti, majd a nemek és

az iskolatípus szerinti kapcsolatot elemezzük.

A SZIE egészére vonatkozóan a választ adó hallgatók 44,4%-a hagyományos, 4 osztályos gimnáziumból került az egyetemre, 42,9%-uk szakközépiskolából, míg 11,1%-uk valamilyen speciális gimnáziumból (6 illetve 8 osztályos, vagy két tannyelvű). Összegezve a két gimnáziumi értéket 55,5%-ot kapunk, vagyis az egyetem szintjén a hallgatók több mint fele gimnáziumból kerül ki (3. táblázat).

Egyéb iskolát (pl. technikum) is megjelölhettek ezeken kívül, amivel 1,6%-ban éltek együttesen. A nemek közötti arányokat vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a női választ adók nagyobb arányban kerültek ki a gimnáziumokból, értelemszerűen a férfiak a szakközépiskolákból. Az is látható, hogy nincs számottevő eltérés az említett arányok között.

A karonkénti adatokat vizsgálva, több egyedi vonás olvasható le. Az egyik ilyen az, hogy az Állatorvostudományi Kar válaszadói csak gimnáziumi középiskolai végzettségű hallgatók. A hagyományos 4 osztályos gimnáziumban végzettek aránya mindössze 55,6%, a fennmaradó hányadot a speciális gimnáziumok teszik ki. A másik egyedi jellemzőt abban láthatjuk, hogy a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar hallgatói csak két iskolatípusból kerülnek ki, hagyományos gimnáziumból és szakközépiskolából.

Általában igaz az, hogy a gimnáziumi végzettségű hallgatók (hagyományos és speciális együtt) nagyobb arányban, azaz 50% feletti értékben található meg az egyes karok választ adó hallgatói között. A Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar esetében ez az együttes arány 72,1%, egyedül itt

3. táblázat A választ adó hallgatók adatai a középiskola típusa és nemek szerint a SZIE egészére

Középiskola típusa	Férfi		Nő		Összesen	
	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)
Hagyományos gimnázium (4 osztályos)	92	37,6	219	48,1	311	44,4
Speciális gimnázium (6-8 osztályos, kéttannyelvű)	27	11,0	51	11,2	78	11,1
Szakközépiskola	123	50,2	177	38,9	300	42,9
Egyéb középiskola	3	1,2	8	1,8	11	1,6
Összesen	245	100,0	455	100,0	700	100,0

ilyen magas. Ettől a tendenciától két kar esetében találunk jelentős eltérést, mégpedig a Gazdasági Karnál a gimnáziumi végzettségűek aránya 41,6%, a szakközépiskolai végzettségűeké 58,4%, a Gépészmérnöki Karnál 40,9% a gimnáziumi végzettségűek aránya, 56,8% a szakközépiskolai végzettségűeké, és 2,3% az egyéb végzettségűeké.

Nem tapasztalható jelentősebb szóródás a többi kar esetében.

A nemek és az iskolatípus közötti kapcsolatról az mondható el, hogy a női válaszadók nagyobb hányada végzett gimnáziumban, mint az átlagos érték, 59,3% náluk ez az arány ugyanakkor a férfi választ adók magasabb arányban rendelkeznek szakközépiskolai végzettséggel, mint az átlagos érték, 50,2% ez az arány náluk. Karokra vonatkozóan több eltérés, illetve sajátos jellemző fedezhető fel. A SZIE együttes értékét meghaladó a gimnáziumot végzett nők aránya a Gépész Karon (85,8%), a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karon (81,5%), a Víz- és Környezetgazdálkodási Karon (66,7%), az Ybl Miklós Építéstudományi Karon (65,5%). Értelemszerűen több olyan kar van, ahol a gimnáziumot végzett nők aránya alacsonyabb,

mint a SZIE egészére vonatkozó adat. A legnagyobb eltérést az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetnél és a Gazdasági Karnál tapasztalunk.

A férfi választ adók esetében is tapasztalható hasonló eltérés a SZIE együttes értékétől, ebből a szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők értékeit célszerű áttekinteni. Az Alkalmazott Bölcsészeti Kar, a Gazdasági Kar, a Gépészeti Kar, és a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar esetében tapasztaljuk azt, hogy a szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők aránya magasabb, mint az együttes átlag. Az ellenkező oldalon, vagyis az egyetemi átlag alatti arányt produkáló szervezeti egységek között a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kart, a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kart találhatjuk.

Összegzés

A beiskolázás területeit tekintve, országos beiskolázás figyelhető meg a SZIE egészében. A karok vonatkozásában szűkülő körrel találkozhatunk, sokszor néhány megye képezi egy-egy kar beiskolázási területét.

A választ adók életkorát tekintve, fiatalnak mondható a hallgatóság, a

maga 30,9 éves átlagos életkorával. Kiegyenlítettnek tekinthető életkor szempontjából a hallgatók állománya.

Kibocsátó középiskolájuk típusa szerint az összesített gimnáziumi kibocsátás bír túlsúllyal (hagyományos

és speciális együttesen). Az egyes szervezeti egységek ilyen arányaiban tapasztalható eltérés. A vidéki egységek rendelkeznek nagyobb arányban szakközépiskolai végzettségű hallgatókkal.